

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

BETÆNKNING

om

indførelse af adgang for en køber
til at træde tilbage fra
aftaler m.v. indgået på bopælen

Afgivet af det af
justitsministeriet den 11. januar 1968
nedsatte udvalg

BETÆNKNING NR. 585

1970

Indholdsfortegnelse

	Side
Udvalgets nedsættelse og virksomhed	5
<i>Kapitel 1.</i> Udvalgets tilrettelæggelse af arbejdet	6 -7
<i>Kapitel 2.</i> Dansk lovgivning og praksis	8 -10
<i>Kapitel 3.</i> Fremmed ret	11-13
<i>Kapitel 4.</i> Indhentede udtalelser	14-17
<i>Kapitel 5.</i> Indstillingen i Finland, Norge og Sverige	18-23
<i>Kapitel 6.</i> Udvalgets indstilling	24-29

Bilag

<i>Bilag 1.</i> Skitse til dansk lovforslag med kortfattet kommentar	30-31
<i>Bilag 2.</i> Formularer efter „The Hire-Purchase Regulations 1965”	32
<i>Bilag 3.</i> Formularer efter „Door to Door Sales Act 1967” ..	33

Udvalgets nedsættelse og virksomhed.

I en rekommandation af april 1967 henstillede Nordisk Råd til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige, at der foretoges en undersøgelse af behovet for og indholdet af en regel om ret for køber til inden for en vis frist at træde tilbage fra en aftale, navnlig i de tilfælde, hvor aftale indgås eller bestilling afgives under den ene parts uanmodede henvendelse på den anden parts bopæl eller dermed ligestillet sted. Regeringerne vedtog efter rekommandationen, at Danmark skulle koordinere undersøgelsen.

Ved skrivelse af 11. januar 1968 nedsatte justitsministeriet herefter et udvalg, hvis kommissorium blev affattet i overensstemmelse med rekommandationen.

Til medlemmer af udvalget blev udpeget: dommer N. Ehrenreich (formand), afdelingschef i handelsministeriet Knud Agbo, fuldmægtig i familieministeriet H. Bayer, professor dr. jur. Stig Jørgensen og højesteretssagfører Børge Kock.

Som sekretær antoges sekretær i justitsministeriet Finn Meilby.

Efter at familieministeriet var nedlagt, blev fuldmægtig Bayer ved justitsministeriets skrivelse af 20. februar 1968 fritaget for hvervet som medlem af udvalget. Et nyt medlem blev ikke udpeget.

I Norge udpegedes som medlemmer af et tilsvarende udvalg:

professor dr. jur. Kristen Andersen,
forlagsdirektør Henrik Groth,
administrerende direktør Herman Scheel
og
afdelingsleder Inger L. Valle.

I Sverige udpegedes som observatører rättschefen Carl Lidbom, der senere er blevet afløst af rättschefen Ulf Nordenson, og hovrättsassessor Allan Ekström.

Som finsk observatør blev professor K. A. Telaranta udpeget.

Forhandlinger mellem de nordiske udvalg og observatører har været afholdt i København i november 1968 og marts 1970, i Oslo i maj 1969 og i Stockholm i november 1969.

Den foreliggende betænkning er resultatet af det danske udvalgs arbejde.

Århus i november 1970.

N. Ehrenreich,
formand

Knud Agbo.

Stig Jørgensen.

Børge Kock.

Finn Meilby,
sekretær.

Kapitel 1.

Udvalgets tilrettelæggelse af arbejdet.

I april 1966 fremsatte nogle medlemmer af Nordisk Råd et forslag om, at rådet skulle henstille til regeringerne at undersøge mulighederne for at få optaget en bestemmelse i aftalelovgivningen og i lovgivningen om køb på afbetaling, som skulle give en køber ret til at træde tilbage fra en indgået aftale indenfor en kortere frist.

Forslaget blev underkastet behandling af de respektive regeringer, der indhentede udtalelser fra en række interesserede organisationer og myndigheder. Erklæringerne var for størstedelens vedkommende negative overfor forslaget om at indføre en regel om en almindelig adgang for købere til at træde tilbage fra aftaler indenfor en kortere frist, og indvendingerne kan kort sammenfattes således:

1. En regel af det foreslåede indhold ville betyde et afgørende brud med en betydningsfuld historisk retsgrundsætning om løfters bindende kraft.
2. Sikkerheden i handelsomsætningen ville blive formindsket og antallet af retstvister forøget.
3. Bestemmelsen måtte befrygtes at ville fremme illoyal konkurrence, og
4. Køberne ville trods alt ikke få en effektiv beskyttelse mod mindre heldige handelsformer.

Forslaget tillige med de indhentede udtalelser blev derefter forelagt på Nordisk Råds møde i april 1967, og rådet vedtog efter forhandling en rekommandation med henstilling til regeringerne om at undersøge behovet for og overveje indholdet af en regel om ret for en køber til indenfor en vis frist at træde tilbage fra en aftale, navnlig i tilfælde, hvor aftale indgås og bestilling afgives under den ene parts uanmodede henvendelse på den anden parts bopæl eller et dermed lige-stillet sted.

Det danske udvalg, der fik til opgave at behandle det stillede spørgsmål, indledte sit arbejde med at overveje, om der kan siges at foreligge et behov for en regel om en almindelig adgang for en køber til at fragå en aftale indenfor en vis frist. Ved vurderingen heraf lagde man til grund, at der bag retsgrundsætningen om, at indgåede aftaler er bindende, først og fremmest ligger et hensyn om at sikre, at omsætningen af goder i samfundet finder sted på en så effektiv og økonomisk forsvarlig måde som muligt. Det bør derfor tilstræbes, at den sker under former, der sætter parterne i stand til med rimelig sikkerhed at træffe de fornødne dispositioner for at føre de indgåede aftaler ud i livet. Samtidig bør disse retsregler være affattet således, at de i videst muligt omfang afskærer tvivl og usikkerhed om forståelse af aftalens indhold og rækkevidde, således at risikoen for retstvister begrænses. Selv om det for købere i detailhandelen i visse situationer kunne være en fordel, at der var adgang til uden begrundelse at træde tilbage fra en aftale, finder udvalget det efter en bedømmelse af det foreliggende materiale ikke godtgjort, at fordelene ved en sådan regel skulle kunne opveje de ulemper, som den i øvrigt ville medføre for omsætningen, særlig ved at virke fordyrende ved gennemførelsen af handelsaftaler og ved deres finansiering. Da problemstillingen ved tilvejebringelse af en regel af denne art endvidere er nært forbundet med såvel spørgsmålet om adgang til at hæve en aftale på grund af andre omstændigheder som med spørgsmålet om afbestillingsret, og da udvalgets opgaver endvidere i selve kommissoriet var indskrænket til at overveje tilbagetrædelsesadgangen i det begrænsede omfang, har man ikke fundet anledning til at iværksætte en dyberegående undersøgelse af spørgsmålet om fordele og

ulemper ved en almindelig tilbagetrædelsesret.

Udvalgets opmærksomhed har derfor i første række været rettet mod de tilfælde, hvor en bestilling er afgivet eller en aftale er indgået under den ene parts uanmodede henvendelse på den anden parts bopæl eller på et dermed ligestillet sted. Man har dog ikke indskrænket sig til kun at behandle egentlige køb, men har også under sine overvejelser inddraget de såkaldte abonnementskontrakter som f. eks. aftaler om eftersyn eller vedligeholdelse af diverse installationer, om opsyn med lejligheder o. s. v. Der har været enighed i udvalget om at undlade at be-

handle aftaler, som omfattes af forsikringslovgivningen.

Under et møde, som udvalget afholdt den 26. marts 1968 med repræsentanter for Forbrugerrådet, Den danske Forlæggerforening, Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark, Assurandør-Societetet og Lejernes Landsorganisation i Danmark, gav man udtryk for det ovenfor refererede synspunkt med hensyn til en regel om en almindelig tilbagetrædelsesadgang, og med undtagelse af Forbrugerrådets repræsentanter blev der ikke af de deltagende organisationer fremsat indvendinger mod udvalgets opfattelse.

Kapitel 2.

Dansk lovgivning og praksis.

a. Lovgivningen.

Redegørelsen for den del af den gældende danske lovgivning, der har betydning for udvalgets kommissorium, omfatter lovgivning i vid forstand, således også politivedtægterne.

Udgangspunktet i dansk ret er, at den, der reagerer på en sælgers henvendelse på bopælen ved at modtage hans salgstilbud eller ved selv at fremsætte tilbud, er bundet af sit løfte. Dette fremgår umiddelbart af § 1 i lov nr. 242 af 8. maj 1917 om aftaler og andre retshandler på formuerettens område, der fastslår, at tilbud og svar på tilbud er bindende for afgiveren, og der tages ikke i denne bestemmelse forbehold med hensyn til stedet for en aftales indgåelse. Retsgrundsaetningen om løfters forbindende kraft er i øvrigt af ældre dato, idet den har fundet udtryk i Christian den Femtes Danske Lov af 15. april 1683, 5. bog, 1. kap., artikel 1 og 2.

Denne grundsætning er dog langt fra undtagelsesfri, og i det følgende skal nævnes hovedparten af nugældende regler, som kan siges delvis at dække behovet for adgang til at træde tilbage fra et løfte. Opregningen omfatter ikke lovbestemmelser, der vedrører en forpligtelses ophør på grund af forhold, der ikke umiddelbart har forbindelse med aftalens indgåelse, som f. eks. forsinkelse med levering eller mangler ved det købte.

Ved aftalelovens §§ 28–33 åbnes der mulighed for, at domstolene kan frakende et løfte gyldighed, hvis det er fremkaldt af en af de såkaldte ugyldighedsgrunde, f. eks. vold, tvang, svig, udnyttelse af enfoldighed m. v. – Den væsentligste af bestemmelserne er den såkaldte »generalklausul« i aftalelovens § 33, hvorefter et løfte er ugyldigt, hvis det på grund af omstændigheder, som forelå, da løftet kom til modtagerens kundskab, og hvorom han må antages at have været vidende, ville stride mod almindelig hæderlig-

hed, om han gjorde løftet gældende. Der kan dog under særlige omstændigheder tages hensyn til viden, som løftemodtageren har erhvervet på et senere tidspunkt, jfr. herom aftalelovens § 39, 2. pkt.

Bortset fra de tilfælde hvor et løfte er ugyldigt i medfør af de nævnte bestemmelser i aftaleloven, vil løftegiveren normalt være afskåret fra at træde tilbage fra løftet. Tidspunktet, hvor løftegiverens forpligtelse indtræder, er det øjeblik, hvor modtageren bliver bekendt med løftet, og det vil i »dørsalgstilfældene« sige straks under sælgerens besøg på bopælen.

Der vil dog undertiden blive tale om en art angrefrist for løftegiveren, efter at løftet er kommet til kundskab hos den, til hvem det umiddelbart er afgivet. I de tilfælde, hvor der er afgivet bestilling til en agent eller en handelsrejsende, der ikke kan afslutte salg, men alene indhente ordre fra kunden, følger det af kommissionslovens § 81 og § 90 sammenholdt med § 81, at køberen kan tilbagekalde sin ordre, indtil den, på hvis vegne agenten handler, agenturgiveren, er blevet bekendt med ordren. § 81 kan dog fraviges ved aftale mellem køber og agent, f. eks. ved en bestemmelse i kontrakten.

Af langt større praktisk interesse end de hidtil nævnte lovbestemmelser, der vedrører spørgsmålet om køberes civilretlige forpligtelse, er imidlertid visse bestemmelser i næringslov nr. 212 af 8. juni 1966.

Efter næringslovens § 11 er bestillingsoptagelse – hvorved i almindelighed forstås modtagelse af ordre på en vare, uden at varen samtidig leveres – der finder sted ved uanmodet personlig henvendelse f. eks. på kundens private bopæl, som hovedregel ulovlig. Hvis bestillingsoptagelsen derimod finder sted efter forudgående opfordring fra kunden, f. eks. telefonisk, er den lovlig.

Henvendelse om bestillingsoptagelse er ligeledes lovlig, hvis den ikke er personlig, men f. eks. telefonisk eller skriftlig.

Uanmodet personlig bestillingsoptagelse er dog tilladt i visse tilfælde. Det er således lovligt uanmodet at henvende sig på privat bopæl for at optage bestilling på bøger, visse levnedsmidler, aviser, tidsskrifter og ugeblade samt på håndværksmæssige arbejdsydelser, der kun kan udføres på stedet. Det er endvidere altid lovligt at foretage uanmodet henvendelse til erhvervsdrivende og offentlige institutioner om bestilling på varer og ydelser, der anvendes i vedkommende virksomhed.

Udover at være en bestillingsoptagelse kan en uanmodet personlig henvendelse være omførsel. Omførsel foreligger efter næringsloven bl. a. hvor sælgeren eller dennes repræsentant medbringer de varer, som han ønsker at sælge, ved henvendelsen hos kunden.

Uanmodet personlig henvendelse på privat bopæl om salg i form af omførsel er efter næringsloven ikke lovlig, medmindre der er tale om forhandling af visse levnedsmidler, jfr. § 12, stk. 1, a, og stk. 2 smhl. med stk. 4.

Handelsministeren kan dog efter næringslovens § 13 i særlige tilfælde give personer og selskaber m. v. tilladelse til for et begrænset tidsrum ad gangen at omføre nærmere angivne varer til salg. Sådant tilladelse er f. eks. givet til handicappede.

Bestillingsoptagelse og omførsel i strid med §§ 11 og 12 i næringsloven straffes efter § 30 med bøde. Da sanktioneringen med bøde gør systematisk salg i strid med næringsloven utænkeligt, er det praktisk set alene bestillingsoptagelse på bogværker, der er af interesse for udvalgets overvejelser. Hertil kommer dog endvidere de aftaler, der ligger uden for næringslovens område, jfr. § 1, og blandt disse er det særlig de såkaldte abonnementskontrakter, der har påkaldt udvalgets opmærksomhed.

Udenfor lovbestemmelserne kan der være grund til at nævne, at normalpolitivedtægten for købstæderne og politivedtægten for København i § 10 indeholder en bestemmelse, hvorefter henvendelser om salg af varer eller om optagelse af bestillinger eller lignende henvendelser ikke må finde sted, når forbud herimod er opslået af ejendommens ejer eller

lejlighedens indehaver. Overtrædelse af vedtægterne straffes med bøde.

b. Praksis.

Selv om de nævnte regler efter deres formulering måtte give køberne en betryggende beskyttelse, er det afgørende dog, hvorledes bestemmelserne rent faktisk har fungeret i praksis, og med henblik på en vurdering af dette spørgsmål, har udvalget foretaget en gennemgang af domsmateriale indenfor dette område.

Aftalelovens §§ 28–33:

Et ønske om tilbagetræden fra en aftale, indgået med en repræsentant for sælgeren, vil meget ofte være begrundet i, at køberen mener, at repræsentanten under indgåelsen af aftalen har lovet ham en større modydelse end den, sælgeren senere viser sig at ville anerkende. Under den gældende retstilstand finder man derfor de sager, der har interesse for spørgsmålet, rubriceret i domssamlingerne under aftalelovens §§ 30, 31 og 33. I domspræmisserne henføres sagerne ofte under det mere generelle »svigtende forudsætninger«.

En gennemgang af domssamlingerne for den sidste halve snes år udviser et ret beskedent antal sager, hvor en køber har påstået sig frifundet for at opfylde en kontrakt under henvisning til aftalelovens bestemmelser. Der er imidlertid grund til at antage, at der i samme tidsrum af underretterne er truffet afgørelse i lignende sager i langt flere tilfælde, men afgørelserne foreligger ikke trykt.

Selv om også antallet af underretsafgørelser måtte være forholdsvis beskedent, er det nærliggende at drage den slutning, at aftalelovens bestemmelser ikke giver en tilstrækkelig effektiv beskyttelse af købere indenfor det almindelige forbrugskøb, og årsagerne hertil er flere og formentlig delvis sammenfaldende. Følgende synspunkter kan fremhæves:

a. Forbrugeren har ofte svært ved at opfylde sin bevisbyrde. Påstand står mod påstand, og der foreligger ikke andet af betydning, som forbrugeren kan støtte sit anbringende på, end hans egen partsforklaring.

b. Aftalerne vedrører som regel kun relativt små beløb, som det ikke kan betale sig

at føre en tidrøvende og tvivlsom proces om.

c. Man står i hovedsagen overfor en gruppe af forbrugere, der er fremmede overfor tanken om retssag. Det er dog muligt, at de nye regler om retshjælp for ubemidlede, indført ved lov nr. 253 af 4. juni 1969, vil føre til, at forbrugerne i videre omfang vil søge juridisk bistand.

d. Den almindelige bestemmelse, »generalklausulen«, i aftalelovens § 33 er formentlig utilstrækkelig i den nuværende formulering, jfr. nærmere herom nedenfor i kapitel 6.

Som eksempler på domsafgørelser, hvor køberen har fået medhold i sin påstand kan nævnes:

J.D. 1957-90 (§ 30, stk. 2), J.D. 1958-281 (§ 33), U 1957-578 SH (§§ 31 og 33), U 1969-634 B og H. (§ 30, stk. 1), og utrykt: ØLD af 21. juni 1968 (IX nr. 218/1967) (§ 30) og ØLD af 10. november 1969 (IV nr. 139/1969) (§ 30).

Som eksempler på tilfælde, hvor han ikke har fået medhold, kan nævnes:

U 1928-1145 Ø (§ 30, stk. 2), U 1965-823 SH (§§ 30 og 33), og utrykt: VLD af 23. december 1957 (III 2043/1956) (§ 33) samt VLD af 26. januar 1968 (II 1225/1967 (§ 33)).

Kommissionslovens § 81 og § 90, jfr. § 81:

Bestemmelserne er eksempelvis anvendt af Vestre landsret i U 1953-851 og i utrykt dom af 6. juni 1961 (III 1563/1960).

Imidlertid er det berettiget at gå ud fra, at bestemmelserne i kommissionsloven i praksis har haft og fortsat vil have meget ringe

betydning, idet de fleste kontraktsformularer vil indeholde en bestemmelse om, at et tilbud er bindende straks fra det øjeblik, da det kommer til repræsentantens (agentens) kundskab, uanset at repræsentantens accept ikke er bindende for agenturgiveren, før han mundtligt eller skriftligt har sendt en bekræftelse til køberen. Denne opfattelse er gjort gældende af kontorchef cand. jur. Ellen Hagel, Forbrugerrådet, i en kronik i Politiken den 13. november 1967, og en undersøgelse foretaget i Sverige har godtgjort, at en sådan bestemmelse altid findes i de kontraktsformularer, som anvendes i den svenske agenturhandel, jfr. »Kontraktsbunden Hemförsäljning – En Översikt«.

Næringsloven:

Da udvalget delvis har begrænset opgaven til kun at omfatte uanmodede salgshenvendelser på den private bopæl, hvis lovlighed er afgjort ved næringslovens §§ 11 og 12, er det af betydning at fremhæve en højesteretsdom fra 1966, hvor spørgsmålet, som forelå til bedømmelse, var, hvad der kræves for, at man kan sige, at der har foreligget en forudgående anmodning fra kundens side.

Dommen omhandlede et tilfælde af optagelse af bestilling på plasticvarer af mærket »Tupperware« i private hjem ved henvendelse til en kreds af personer, der af værtinden var indbudt til at komme til stede og overvære en demonstration af firmaets repræsentant med påfølgende optagelse af bestillinger. Denne fremgangsmåde var ikke i strid med næringslovens § 11, d. v. s., at retten lagde til grund, at der forelå en forudgående anmodning fra kundernes side. (U 1966-545H).

Kapitel 3.

Fremmed ret.

Hverken i Finland, Norge eller Sverige har der hidtil været retsregler i kraft, der giver en køber adgang til at træde tilbage fra købet inden for en vis frist. Derimod har der som nævnt i indledningen til betænkningen været foretaget en sagkyndig undersøgelse i alle tre lande af spørgsmålet, og for udfaldet af denne undersøgelse vil der blive redegjort nærmere nedenfor i kapitel 5.

Redegørelsen i dette kapitel vedrører forholdene i Storbritannien (New Zealand), U.S.A., Vest-Tyskland, Frankrig, Belgien og Holland.

1. Storbritannien og New Zealand.

Regler om tilbagetræden fra køb er i England-Wales og i Skotland gennemført ved 2 love, the »Hire-Purchase Act 1965« og the »Hire-Purchase (Skotland) Act 1965«.

Lovene omfatter tre former for aftaler: »hire-purchase agreement«, der defineres nærmest som leje med forkøbsret, »credit-sale agreement«, der er en afbetalingskontrakt uden ejendomsforbehold, og »conditional sale agreement«, der er en afbetalingskontrakt med ejendomsforbehold.

Tilbagetræden efter lovene er ved alle aftaleformer udelukket, når købesummen overstiger 2000 £. Endvidere omfatter lovene ikke »credit-sale agreements«, hvis købesummen er under 30 £.

Lovene bestemmer, at køberen skal have udleveret 2 kopier af aftalen (first and second statutory copy). Første kopi skal udleveres samtidig med, at aftalen indgås, medens den anden kopi skal sendes til køberen senest 7 dage efter, at aftalen er blevet indgået.

Det er dernæst fastsat, at en køber, der indgår aftale på et andet sted end sælgerens sædvanlige forretningssted, kan hæve købet ved at meddele sælgeren, at han ikke vedstår

aftalen. Meddelelsen herom skal dog afsendes af køberen inden for en frist af 3 dage efter den dag, hvor han har modtaget den anden kopi af aftalen.

Lovene giver således som hovedregel køberen en betænkningstid på fra 5 til 11 dage fra aftalens indgåelse.

Det bestemmes endvidere, at køberens beslutning om ikke at ville vedstå aftalen anses for tilkendegivet sælgeren på det tidspunkt, hvor meddelelsen afsendes med posten eller overgives til sælgeren personlig.

Der gives i øvrigt detaljerede bestemmelser om det opgør, der skal ske mellem aftalens parter, når køberen har udnyttet sin ret til at træde tilbage. Det skal her alene nævnes, at køberen har ret til at holde det modtagne til rådighed for sælgeren på sin bopæl.

I en bekendtgørelse fra 1965 »The Hire Purchase (Documents) (Legibility and Statutory Statements) Regulations 1965« gives udførlige regler om formkravene til de aftaler, der er omfattet af lovene.

Som bilag nr. 2 er gengivet de formularer, som skal være optaget i the »first and second statutory copy«, og som giver køberen vejledning om hans ret til at træde tilbage og om fremgangsmåden herved.

Udvalget har ikke modtaget oplysninger om de praktiske erfaringer med lovene, men det kan nævnes, at det er oplyst i en artikel i »The Sunday Times« den 11. april 1965, at op til 33 pct. af køberne umiddelbart efter lovenes ikrafttræden udnyttede deres ret til at træde tilbage. Dette skabte uro, særlig inden for bogverdenen, og af artiklen fremgår, at sælgerne ret hurtigt har fundet veje til at omgå lovene, specielt med hensyn til »credit-sale agreements«, hvor der som nævnt findes en mindstegrænse for købesummen på 30 £.

I New Zealand har man ved »Door to Door Sales Act 1967« stort set kopieret de ovenfor nævnte love. Af væsentlige forskelle kan nævnes, at fristen for meddelelse om tilbagetræden er 7 dage efter dagen for aftalens indgåelse, og at den, der forsætlig handler i strid med reglerne om det økonomiske opgør, som skal finde sted mellem parterne, kan idømmes en bøde på indtil 200 \$.

Som bilag nr. 3 er gengivet en vejledende formular, der skal være optaget i kontrakten og en »underretningsformular«, der skal være vedlagt kontrakten, men som køberen ikke har pligt til at anvende.

2. U.S.A.

Redegørelsen vedrører kun reglerne i den federale lovgivning og således ikke forholdene i de enkelte amerikanske stater. Det fremgår imidlertid af en rapport af 17. juli 1968 fra Commerce Committee, der ledsagede forelæggelsen i Senatet af det nedenfor nævnte forslag til »Consumer Sales Protection Act«, at »six States have already enacted cooling off legislation to deal with door-to-door-sales«. Udvalget har ikke modtaget nærmere oplysninger om indholdet af de omhandlede staters love.

I den federale lovgivning har den amerikanske kongres på et meget begrænset område givet den, der køber på kredit, ret til at træde tilbage fra en aftale. Efter »Consumer Credit Protection Act«, der trådte i kraft den 29. maj 1968, har en sådan køber, der som sikkerhed for aftalens opfyldelse har givet pant i den faste ejendom, han bebor, ret til at træde tilbage fra aftalen inden en vis frist. Betænkningstiden udløber den 3. hverdag efter dagen for aftalens indgåelse.

Det fremgår af det tilvejebragte materiale fra U.S.A., at tanken om indførelse af en almindelig adgang til at træde tilbage fra aftaler indgået på købers bopæl ikke er fremmed for den amerikanske kongres.

Således fremsatte senator Warren G. Magnuson den 20. april 1967 i Senatet forslag til »Door to Door Sales Act«, senere ændret til »Consumer Sales Protection Act«.

Forslaget vedrørte kun »interstate commerce«, det vil sige handel mellem steder i to eller flere stater eller handel, hvor godset transporteres gennem en anden stat end den, hvor aftalen er indgået. Forslagets indhold svarede i øvrigt i hovedsagen til den engel-

ske ordning, men som en væsentlig forskel kan nævnes, at betænkningstiden kun var sat til 3 søgnedage efter dagen for aftalens indgåelse.

Selv om forslaget efter forelæggelsen i Senatet ikke kom videre, er sagen dermed næppe opgivet, idet det er blevet oplyst for udvalget, at et forslag svarende til »Consumer Sales Protection Act« kan forventes fremlagt i Senatet under titlen »Door-to-Door Sales Bill«.

3. Vest-Tyskland.

For tiden findes der ikke i tysk ret bestemmelser, der giver en køber ret til at træde tilbage fra en indgået aftale indenfor en vis frist eller uden frist.

Et forslag herom blev dog fremsat af den socialdemokratiske fraktion i forbundsdagen den 29. november 1967. Forslaget vedrørte alene afbetalingskøb og gav en køber ret til at træde tilbage fra købet inden for en frist af 7 dage, hvis aftalen var blevet indgået efter uanmodet henvendelse fra sælgeren på et sted udenfor hans sædvanlige forretningssted. Den ændring af afbetalingsloven, der blev bekendtgjort i »Bundesgesetzblatt« den 1. september 1969 indeholdt imidlertid ikke bestemmelser af denne art.

Det socialdemokratiske parti har imidlertid i december 1969 påny fremsat et forslag til ændring af afbetalingsloven, der indeholder de bestemmelser, som ikke kom med ved ændringen af 1. september 1969. I forhold til forslaget af november 1967 er der tilmed foretaget den udvidelse af bestemmelse rækkevidde, at de også skal omfatte, hvad vi i Danmark kalder abonnementskontrakter, der er indgået udenfor sælgerens sædvanlige forretningssted efter uanmodet henvendelse fra denne. Ved affattelsen af denne betænkning havde forbundsdagen endnu ikke taget stilling til forslaget.

4. Frankrig.

I Frankrig er der efter gældende ret kun adgang for en køber til at træde tilbage fra en aftale, hvis køberen har betinget sig en sådan ret ved aftalens indgåelse.

Det er dog fra forskellig side blevet hævdet, at den gældende lovgivning er utilstrækkelig for så vidt angår aftaler, der er indgået under sælgerens henvendelse på køberens bopæl, men der er endnu ikke blevet taget

noget lovgivningsinitiativ med henblik på at øge beskyttelsen af forbrugerne.

5. *Belgien.*

I Belgien er retsforholdene som i Frankrig, og en tilbagetræden kan således kun ske, hvis køberen har betinget sig ret hertil ved aftalens indgåelse.

6. *Holland.*

I Holland findes ingen retsregler, der giver en køber ret til at træde tilbage, ej heller hvis aftalen er indgået på et andet sted end sælgers sædvanlige forretningssted.

Det social-økonomiske råd har dog efter anmodning fra regeringen overvejet hvorvidt og i bekræftende fald på hvilken måde, der bør skrides ind over for aggressive salgsmetoder, herunder specielt om der bør gives en køber lejlighed til inden for en frist af få dage at træde tilbage fra købet.

I sin betænkning af 14. juni 1968 går rådet imod indførelse af en regel om betænkningstid (obligatorisk »afkølingsperiode«) og foreslår i stedet frakendelse af retten til at udøve kolportagevirksomhed, forbedring af afbetalingsloven og øget oplysningsvirksomhed over for forbrugerne.

Kapitel 4.

Indhentede udtalelser.

Udvalget har indhentet skriftlige udtalelser fra præsidenterne for østre og vestre landsret og fra Den Danske Dommerforening. Endvidere har udvalget modtaget en udtalelse fra Håndværksrådet.

På et møde den 26. marts 1968 har udvalget dernæst haft en mundtlig drøftelse om behovet for retsregler svarende til kommissoriet med Forbrugerrådet, Den danske Forlæggerforening, Assurandør-Societetet, Lejernes Landsorganisation i Danmark og Foreningen af Dommerfuldmægtige i Danmark.

Som baggrund for en vurdering af behovet for regler om tilbagetræden fra aftaler inden for en vis frist har udvalget endelig indhentet oplysninger hos Studentersamfundets Retshjælp for Ubemidlede i København, Københavns byret og fogedretten i Silkeborg.

Østre landsret er af den opfattelse, at det ikke vil være hensigtsmæssigt at søge gennemført lovbestemmelser, der giver en køber ret til at træde tilbage fra en indgået aftale inden for en kortere tid.

Den udførlige argumentation, hvormed dette standpunkt er begrundet, omfatter bl. a. de indvendinger, der er opregnet ovenfor i kapitel 1, side 6, under punkterne 1, 2 og 4.

Herudover har retten anført, at en sælgers henvisning til, at der er betænkningstid, kan motivere en køber til at indgå en aftale, som han ellers ikke ville have indgået, på grund af en ofte for optimistisk tillid til, at han nok skal nå at sige fra i tide. Endvidere er lovræglene om betænkningstid kan blive opfattet som diskriminering af en hel stand, selv om der ikke generelt er grundlag for at kritisere de af agenter anvendte salgsmetoder.

Vestre landsret er af samme opfattelse som *Østre landsret*, og har til støtte for sin stillingtagen navnlig lagt vægt på, at en regel

om ret til at træde tilbage fra en aftale efter en kortere betænkningstid vil kunne få uheldige følger for tilsvarende retsområder. Endvidere mener retten ikke, at en regel som den foreslåede vil være af større værdi for dem, som den først og fremmest tilsigter at beskytte, idet de færreste vil reagere mod de indgåede aftaler, før de kræves opfyldt ved tvangsmæssige foranstaltninger. Derimod må det anses for ønskeligt, såfremt man fortsætter den hidtil fulgte linie indenfor næringslovgivningen med forbud mod bestillingsoptagelse og omførsel af varer ved uanmodet personlig henvendelse på køberens bopæl, og man finder ikke, at der er grund til at opretholde den tilbageblevne særbestemmelse i § 11, stk. 2 om salg af bøger.

Rettens dommere er endelig af den opfattelse, at det må anses for påkrævet at overveje, hvorledes man kan modvirke indgåelse af abonnementskontrakter, der er uden reel værdi for modtageren, og man henviser i denne forbindelse til, at også på dette område må en fortrydelsesparagraf anses for kun at have begrænset virkning, dels fordi folk ofte vil reagere for sent, dels fordi tvisten tit drejer sig om spørgsmål, der først dukker op længe efter aftalens indgåelse, f. eks. når kunden stiller krav om service eller erstatning.

Den Danske Dommerforening finder, at hensynet til køberen er tilgodeset ved bestemmelserne i aftalelovens §§ 30 og 33, og foreningen kan derfor ikke gå ind for regler om betænkningstid. Foreningens argumentation er i øvrigt i det væsentlige overensstemmende med østre landsrets.

Foreningen har derimod intet at indvende mod lovbestemmelser, der indeholder forbud mod uanmodet personlig henvendelse om indgåelse af abonnementskontrakter.

Da *håndværksrådet* ikke var i stand til at deltage i et møde, som udvalget afholdt, afgav det i stedet en skriftlig udtalelse, i hvilken det anbefales, at en eventuel lovbestemmelse gives en begrænset rækkevidde, således at der alene åbnes adgang for tilbagetræden i de tilfælde, hvor aftale indgås eller bestilling afgives på grundlag af sælgerens uanmodede henvendelse på køberens bopæl eller dermed ligestillet sted.

Forbrugerrådet har, som omtalt i kapitel 1, ikke fuldt ud kunnet tiltræde udvalgets negative vurdering af behovet for en generel adgang til at træde tilbage fra aftaler. Rådet har endvidere fremhævet, at det er for snævert alene at undersøge spørgsmålet om adgang til at træde tilbage fra aftaler indgået ved uanmodet personlig henvendelse på køberens bopæl, idet der også foreligger trang til beskyttelse af køberne i tilfælde, hvor aftalen er indgået på udstillinger, på udflygter arrangeret af sælgeren eller under demonstrationer, f. eks. i biografer.

Forbrugerrådet har overfor udvalget givet udtryk for en meget positiv indstilling til tanken om at beskytte købere, der har indgået aftaler udenfor sælgerens sædvanlige forretningssted, ved indførelse af regler om betænkningstid. Sådanne bestemmelser vil efter rådets opfattelse afhjælpe den bestående mangel ved gældende ret, hvorefter parterne ved afslutning af aftaler i praksis ikke er jævnbyrdige, idet sælgeren i de trykte kontraktsformularer, som anvendes ved disse køb, ofte har givet sig selv betænkningstid, medens køberen straks bliver bundet. Ved aftaler om køb indgået på bopælen er forholdet endvidere sædvanligvis det, at køberen ikke har haft mulighed for at sammenligne det tilbudtes pris og kvalitet med varer af samme art, således som der vil være mulighed for ved sædvanlige køb i forretninger. Endelig vil køberen i psykologisk henseende ofte være underlegen overfor sælgeren, fordi han bliver overrasket af henvendelsen og ikke på forhånd er indstillet på at skulle træffe beslutning om køb.

Disse for en køber ugunstige forhold vil kunne modvirkes ved ufravigelige lovregler om betænkningstid.

Den danske Forlæggerforening vender sig bestemt mod en ændring af næringsloven, der ophæver adgangen til at sælge bøger ved personlig henvendelse på privat bopæl. Der-

imod vil foreningen ikke modsætte sig, at der indføres ufravigelige regler om betænkningstid, men fristen må være kort, således at den ikke kommer til at virke omkostningsfordyrende på grund af forsinkelse i ekspeditionstiden.

Foreningen har fremhævet, at dens medlemmer i praksis næppe søger at gennemtvinge opfyldelse af kontrakter, som køberne ikke ønsker at vedstå. Af den grund er der efter foreningens mening ikke behov for lovregler, som man i øvrigt af principielle grunde anser for at være betænkelige.

Assurandør-Societetet er af den opfattelse, at forsikringstagernes interesse er tilstrækkeligt varetaget gennem de gældende regler i aftaleloven og forsikringsaftaleloven. Eventuelle lovregler om betænkningstid bør derfor ikke omfatte forsikringsaftaler. I praksis har visse selskaber i øvrigt allerede indført bestemmelser om ret for en forsikringstager til at træde tilbage fra en aftale. Men hensyn til de såkaldte abonnementskontrakter mener societetet, at det vil være mere hensigtsmæssigt, om der blev udfærdiget ufravigelige regler om formuleringen af sådanne kontrakter.

Lejernes Landsorganisation i Danmark anbefaler lovregler om betænkningstid, men finder det i øvrigt ikke velbegrundet, at der fortsat er en ret til at foretage uanmodet personlig henvendelse på privat bopæl. Efter landsorganisationens mening er det væsentligste problem de såkaldte abonnementselskaber, der ofte med held udnytter de mindst modstandsdygtige køberemner, f. eks. enlige pensionister.

Efter landsorganisationens mening vil bedst mulig beskyttelse af køberne kun kunne opnås ved gennemførelsen af lovregler, der ikke forudsætter en aktiv indsats fra købernes side, som de ofte har svært ved at yde.

Foreningen af Dommerfuldmægtige i Danmark mener, at der eksisterer et behov for øget beskyttelse af køberne. Dette behov vil dog efter foreningens mening kun dårligt blive dækket af regler om betænkningstid, idet en aktiv indsats fra køberens side ved at melde fra erfaringsmæssigt ikke kan forventes af alle de, der har mest behov for beskyttelse. Foreningen foretrækker derfor i stedet, at det overvejes at indføre regler om acceptfrist, således at kontrakten ikke binder før

end køberen en vis tid efter købet har meddelt sælgeren, at han fastholder aftalen.

Selv om det foreliggende erfaringsmateriale er af forholdsvis begrænset omfang, synes der dog i det store og hele at være enighed hos de adspurgte myndigheder om, at der ikke er behov for en generel regel om betænkningstid for købere, og at en begrænset bestemmelse ikke vil give den ønskede beskyttelse af særlig udsatte købergrupper. Udtalelserne støttes af det materiale, man på anden vis har kunnet indhente om retstilstanden i praksis.

Udvalget anmodede således Studentersamfundets Retshjælp for Ubemidlede om over en periode på 3 måneder at registrere antallet af henvendelser fra rådsøgende, der ønskede at klage over kontrakter indgået på bopælen efter uanmodet personlig henvendelse.

I perioden fra 1. maj 1968 til 1. august 1968 registrerede retshjælpen 2043 nye henvendelser, hvoraf kun 14 hørte til den kategori, udvalget havde udbedt sig oplysninger om. Retshjælpen har dog i denne forbindelse bl. a. bemærket »at det rubricerede antal sager næppe kan antages at give et repræsentativt billede af denne type sagers talmæssige placering i forhold til de øvrige sagstyper, da specielle forhold, ikke mindst sommerferien erfaringsmæssigt giver sig udslag i et relativt ringe antal henvendelser i sommermånederne vedrørende sager af denne art.«. Sager, hvor henvendelse var sket på grund af mangler, er ikke medregnet i de 14 registrerede henvendelser.

Med hensyn til de 14 registrerede sager var forholdet i øvrigt det, at der kun i 1 sag var sket henvendelse til retshjælpen inden for en uge fra kontraheringsdatoen. I de øvrige tilfælde, – med undtagelse af en enkelt sag, hvor henvendelse først skete 3 år efter kontraheringen –, var der gået fra 17 dage til 16 måneder, før henvendelsen skete. Et flertal af henvendelserne vedrørte abonnementskontrakter.

Efter ønske fra udvalget har fogedafdelingen ved Københavns byret i perioden fra 15. marts til 15. juni 1968 ført statistik over indleverede sager med årsag i køb af bøger.

Efter begæring af 15. forlag, hvoraf to vides at give køberen adgang til at træde tilbage, blev der berammet ialt 289 fogedforretninger. Efter udtalelse fra debitorerne

skulle mange af de berammede forretninger skyldes bogkontrakter indgået under uanmodet personlig henvendelse på debtors bopæl. – Kun få af de debitorer, der gav møde i fogedretten, gav udtryk for, at de havde fortrudt køkets indgåelse, og de, der havde søgt kontrakten ophævet, havde først truffet foranstaltning hertil efter længere tids forløb, helt op til 6 måneder efter aftalen.

De 289 sager fordeler sig i øvrigt således:
2 indsættelsesforretninger i henhold til afbetalingsloven,

66 berammelser af udgående udlægsforretninger, og

221 tilsigelser til møde til udlægsforretning i fogedretten.

En tilsvarende statistik udarbejdet af fogedretten i Silkeborg vedrørende perioden fra 1. marts til 1. september 1968 viser følgende:

17 berammelser af indsættelsesforretninger i henhold til afbetalingsloven,

22 berammelser af udlægsforretninger.

Efter ønske fra udvalget har de civile afdelinger ved Københavns byret overvejet muligheden af at udarbejde en statistik over sager, hvor fortrydelse af købet er blevet gjort gældende af sagsøgte. – Det har imidlertid ikke været muligt at udarbejde en sådan oversigt, fordi de sagsøgte kun meget sjældent gør gældende, at de har fortrudt købet. Dette giver intet sikkert holdepunkt for at bedømme, i hvilket omfang der rent faktisk har foreligget fortrydelse, idet adskillige af de sagsøgte må antages at undlade at anføre denne omstændighed, fordi de ved, at den efter gældende ret ingen betydning har.

Dommerne ved de civile afdelinger i Københavns byret har afgivet en detaljeret udtalelse om, hvorledes de vurderer behovet for regler om betænkningstid.

Det fremhæves indledningsvis, at de sager, hvor problemet først og fremmest dukker op, vedrører salg af bøger og indgåelse af abonnementskontrakter, men lovregler om betænkningstid vil ikke her være en hensigtsmæssig måde til at yde forbrugerne beskyttelse. For det første forudsætter sådanne regler en ret omgående aktivitet fra købernes side, og den kan man ikke forvente iværksat af en betydelig del af den berørte gruppe, og dernæst er det en forudsætning, at en køber sikrer sig beviser for, at han har meddelt sælgeren, at han vil træde tilbage,

men heller ikke dette krav kan man regne med, at en større del af disse købere vil kunne opfylde i praksis.

Som et alternativ til regler om betænkningstid har dommerne fremhævet følgende muligheder til overvejelse:

1) forbud med uanmodede henvendelser på den private bopæl eller

2) bestemmelse om, at ordre indhentet under uanmodet personlig henvendelse aldrig er mere end en opfordring til sælgerfirmaet om at afgive tilbud, og

3) tidsmæssige begrænsninger for uopsigelighedsvedtagelser i forsikrings- og abonnementskontrakter.

I Norge og Sverige, hvor næringslovgivningen, som nævnt i kapitel 5, er mindre restriktiv end her i landet, har man gennemført mere omfattende undersøgelser af behovet for lovregler, end det danske udvalg har skønnet påkrævet.

Det norske udvalg har således gennemført en egentlig »interviewundersøgelse«, og om resultatet har formanden oplyst, at det ikke

gav indtryk af, at der forelå noget trykkende behov for lovregler.

På foranledning af de svenske sagkyndige har Statens Pris- och Kartellnämnd foretaget en undersøgelse. Resultatet foreligger i form af en betænkning, »Kontraktsbunden Hemförsäljning – En Översikt«, offentliggjort i december 1969.

Betænkningen giver indtryk af, at der i Sverige foreligger et ikke uvæsentligt behov for beskyttelse af forbrugerne. Gennem oprettelse af »Direktförsäljningsföretagens förening« har de ledende virksomheder i branchen dog taget skridt imod en vis selvrensning til fordel også for forbrugerne.

Salg ved uanmodet personlig henvendelse hos forbrugere er af væsentlig større betydning i Sverige end i Danmark, idet der ikke er grænser for, hvad der må sælges »ved dørene«. Det samlede salg udgjorde således i 1968, 301,8 millioner sv. kr. og omfattede symaskiner, husholdningsmaskiner, persiennner, bøger m. v.. Antallet af personer, der var beskæftiget med hemförsäljning var samme år 4.311 ansat i 224 virksomheder.

Kapitel 5.

Indstillingen i Finland, Norge og Sverige.

Finland. I Finland findes der ikke i gældende ret bestemmelser svarende til reglerne i næringslovens §§ 11 og 12. Adgangen til at foretage uanmodet personlig henvendelse på privat bopæl i erhvervsøjemed er således ikke begrænset som her i landet. Der er størst behov for bestemmelser om betænkningstid i forbindelse med brugtvognshandelen og handelen med bøger.

Efter udfaldet af de nordiske forhandlinger må det forventes, at den finske sagkyndige vil afgive en positiv indstilling om lovbestemmelser, der giver en køber ret til at træde tilbage fra en aftale, der er indgået efter sælgerens uanmodede personlige henvendelse på hans bopæl. Derimod kan det betragtes som givet, at indstillingen vil være negativ med hensyn til at give generel adgang til at træde tilbage fra indgåede aftaler.

Det er dog endnu ikke afklaret, om den finske sagkyndiges lovforslag vil svare til det norske lovudkast eller til det svenske, eller eventuelt være udtryk for en mellemøsning. For de to nævnte lovudkast vil der blive redegjort nedenfor.

Efter ønske fra det danske udvalg har den finske sagkyndige undersøgt mulighederne for i Finland at få gennemført et forbud mod »dørsalg« svarende til reglerne i næringsloven som alternativ til regler om betænkningstid. Tanken mødte imidlertid så megen modstand, at den må betegnes som uigennemførlig.

Norge. Ejheller i Norge findes der i gældende ret begrænsninger i adgangen til at foretage uanmodet personlig henvendelse i erhvervsmæssigt øjemed på privat bopæl. Derimod er det ikke tilladt sælgerne at drive handel i form af omførsel, jfr. om denne form for handel ovenfor side 9.

De væsentligste varearter, der afsættes ved besøg på privat bopæl, er bøger og køkkenudstyr.

Det norske forbrugerråd har tilkendegivet, at det er positivt indstillet overfor »dørsalg«, fordi den spredte bebyggelse i det vidtstrakte land skaber et behov for denne salgsform, og fordi der herved tilvejebringes en gavnlig konkurrence overfor de almindelige forretninger. Man vil derfor kun kunne anbefale et forbud mod »dørsalg«, hvis man ikke ad anden vej kan få tilvejebragt en tilfredsstillende beskyttelse for forbrugerne mod de mindre tiltalende forretningsmetoder, som kan forekomme i denne forbindelse.

Det norske udvalg har tilkendegivet, at det er negativt indstillet overfor en regel om generel adgang til at træde tilbage fra indgåede aftaler.

Udvalget vil derimod efter al sandsynlighed i sin betænkning anbefale indførelse af ufravigelige regler om betænkningstid for købere, der har afgivet ordre eller afsluttet køb under en sælgers besøg på bopælen.

Til grund for det norske udvalgs indstilling ligger en antagelse af, at de særlige omstændigheder, hvorunder dørsalg indgås, og som i Danmark er blevet fremdraget af forbrugerrådet, jfr. ovenfor side 15, gør det nødvendigt, at der tages egnede skridt til at beskytte forbrugerne, uanset at behovet for beskyttelse måske ikke har vist sig at være overvældende stort. Det har også spillet ind, at udvalget forventer, at lovregler vil føre til en vis udlugning af mindre heldige virksomheder inden for de brancher, der opererer med »dørsalg«. Det norske forbrugerråd har således i de senere år konstateret, at salgsformen har antaget en mere aggressiv karakter end tidligere, specielt efter at udenlandske

bogforetagender er kommet ind på det norske marked.

På det sidste nordiske møde, der blev afholdt i København den 5. marts 1970, blev der i vidt omfang opnået nordisk enighed om, hvorledes et udkast til lov om betænkningstid for købere bør affattes, og man kan derfor gå ud fra, at det endelige norske lovforslag i det store og hele vil komme til at svare til det senest foreliggende udkast til »Lov om fragåelse af kjøp m. v. i visse tilfelle«, der er gengivet nedenfor med en kort kommentar.

Utkast IV.

Lov om fragåelse av kjøp m. v. i visse tilfelle.

§ 1.

Denne lov gjelder kjøp av gjenstander som fremtrer hovedsaklig til privat bruk når kjøparen inngår avtale med eller inngir ordre til selgeren i hans egenskap av næringsdrivende under selgerens eller hans folks besøk i noens bolig. Loven gjelder ikke når hele kjøpesummen betales ved besøket. (Som betaling regnes ikke at kjøparen gir en annen gjenstand i bytte. (?))

Under omstendigheter som nevnt i første ledd gjelder loven med unntak av § 4 første ledd tilsvarende for avtale eller ordre om løpende tilsyn, vedlikehold, undervisning og lignende tjenester.

§ 2.

Kjøparen kan fragå avtalen eller ordren om han innen 7 dager regnet fra besøket meddeler dette til selgeren. Slik meddelelse regnes som avgitt når den er innlevert til posten.

§ 3.

Kjøparen blir bare bundet om han ved selgerens besøk blir overlatt et trykt kontraktsformular som tydelig opplyser kjøparen om hans rett etter § 2. Kongen gir nærmere forskrifter om formularets innhold og utforming.

§ 4.

Kjøparen kan bare fragå kjøpet dersom kjøpgjenstanden i et rimlig tidsrum stilles til disposisjon for selgeren i vesentlig samme stand og mengde som kjøparen har mottatt den.

Når avtalen fragås kan kjøparen straks kreve tilbake det som er betalt av kjøpesummen.

Fragåelsen skal skje uten omkostninger for kjøparen.

§ 5.

Loven kan ikke fravikes ved avtale til skade for kjøparen.

§ 6.

Loven trer i kraft . . .

Kommentar til lovudkastet:

Lovudkastet indfører som en hovedregel, at den, der har kjøbt forbrugsgoder eller har indgået en abonnementsaftale under en sælgers personlige henvendelse på en privat bopæl, kan fragå den indgåede aftale ved inden 7 dage fra kontraheringen personligt eller gennem postvæsenet at meddele selgeren, at han træder tilbage. For i videst muligt omfang at undgå, at en køber overser, at han har ret til at træde tilbage, er det foreskrevet, at selgeren under besøget skal overgive køberen en af det offentlige affattet formular, der oplyser køberen om hans retsstilling efter loven.

Loven kan ikke ved aftale fravikes til skade for køberen, men finder i øvrigt ikke anvendelse, såfremt købesummen betales kontant under sælgerens besøg.

I modsætning til det svenske lovudkast har det norske udkast ikke en bestemmelse, der sigter på at afgøre køberens retlige stilling, hvor der foreligger en af de såkaldte »sidoløpare«, jfr. herom nedenfor side 22.

Årsagen hertil er formentlig især, at det norske udvalg har skønnet, at problemet først og fremmest hører hjemme under den igangværende revision af købe- og kommissionslovgivningen, og at løsningen derfor falder uden for udvalgets kommissorium.

Kommentar til de enkelte bestemmelser:

§ 1. Der stilles ikke krav om, at agentens besøg skal være uanmodet ejheller om, at besøget skal finde sted på køberens bopæl. Årsagen hertil er formentlig, at man har ønsket at udstrække beskyttelsen af køberne ved salg på bopælen i videst muligt omfang. Selv om de særlige forhold, der gør sig gældende ved en sælgers uanmodede personlige henvendelse til køberen, ikke foreligger, når besøget er aftalt mellem køber og sælger, eller når det ikke finder sted på købers bopæl, består der dog stadig en vis ulighed i parternes stilling, som man har ønsket at udjævne ved den foreliggende bestemmelse.

Hvad specielt angår spørgsmålet om »uanset«, har opgivelsen af denne betingelse for tilbagetræden også en vis årsag i problemer med hensyn til bevisførelsen.

Hvad angår spørgsmålet om »egen bopæl« har man frafaldet denne betingelse, også fordi man derved får den salgsform ind under loven, som er karakteristisk ved, at bestilling på varer optages under et selskab på privat bopæl, hvor deltagerne i selskabet forud er orienteret om, at der vil finde demonstration af varerne og optagelse af bestillinger sted under sammenkomsten, jfr. ovenfor side 10.

Da lovudkastet sigter mod at beskytte forbrugerne mod følgerne af, at de ikke i fornødent omfang har overvejet deres ønske om at indgå en aftale om et køb, har man fundet det rimeligt at undtage de tilfælde, hvor betalingen erlægges kontant. Man mener, at det er berettiget at gå ud fra, at den der går ind på at betale kontant i højere grad har gjort sig sin stilling klar. Dertil kommer, at den væsentligste fristelse til hurtigt at acceptere et tilbud ofte ligger i udsigten til at opnå kredit eller afbetaling på lempelige vilkår.

§ 1, stk. 2, vedrører abonnementskontrakterne. Under de nordiske forhandlinger voldte det betydelige vanskeligheder at nå frem til en acceptabel formulering af denne bestemmelse, og for så vidt er det opnåede resultat næppe fuldt ud tilfredsstillende, idet der eksisterer former for abonnementskontrakter, som næppe er omfattet af bestemmelsen eller dennes analogi.

De abonnementskontrakter, man har haft i tankerne i denne forbindelse, er af så forskellig karakter, at de er meget vanskelige at bestemme generelt, og heller ikke ved en opregning af de eksisterende former kan man med sikkerhed nå frem til en fuldtud dækkende formulering.

Det norske udkasts § 1, stk. 2, omfatter de mest typiske abonnementskontrakter, f. eks. om tilsyn med lejligheder under lejrens fravær, »sanitetsservice« og undervisningskurser.

§ 2. Efter bestemmelsen vælger køberen selv, hvorledes han vil meddele sælgeren, at han træder tilbage fra aftalen, men for at sikre det fornødne bevis, bør en sådan meddelelse som regel afgives ved anbefalet brev. Kan køberen bevise, at han har afsendt et brev, bærer sælgeren risikoen for, at brevet

f. eks. på grund af en fejlekspedition hos postvæsenet ikke er nået frem.

§ 3. Sælgeren kan ikke påberåbe sig aftalens overfor køberen, såfremt han har undladt at overgive køberen den særskilte formular under besøget. Aftalen er for så vidt ugyldig i forhold til køberen, og den bliver ikke gyldig, fordi sælgeren efter besøget opretter det forsømte og tilstiller køberen formularen. Det eneste sælgeren i dette tilfælde kan gøre, er at indgå en ny aftale med køberen under iagttagelse af § 3.

For at sikre, at oplysningen til køberen bliver så fyldestgørende som muligt, er det foreskrevet, at formularen skal være affattet efter bestemmelser fastsat af det offentlige.

§ 4. Da det udelukkende er til køberens fordel, at han har ret til at træde tilbage fra købet, har man fundet det rimeligst, at køberen bærer risikoen for, at varen går hændeligt til grunde eller forringes. Den samme risikofordeling foreligger i købelovens § 60, stk. 2, om køb på prøve.

Hvis sælgeren på den anden side undlader at hente salgsgenstanden hos køberen, efter at denne er trådt tilbage, overgår risikoen til ham efter forløbet af et rimeligt tidsrum.

Det påhviler således sælgeren at hente salgsgenstanden hos køberen, og omkostningerne herved er køberen uvedkommende. Det kan forekomme at være en streng regel overfor sælgeren, men han har på den anden side i sin magt at betinge sig, at leveringen først finder sted, når betænkningstiden er udløbet, og skulle man lægge tilbageleveringsomkostningerne over på køberen, ville det betyde, at udnyttelsen af en betænkningssregel i mange tilfælde ikke fik praktisk betydning.

Sverige. Gældende ret i Sverige adskiller sig i det væsentlige ikke fra, hvad der er gældende ret i Norge. I forhold til dansk ret ligger derfor den vigtigste forskel i mangelen på bestemmelser svarende til næringslovens §§ 11 og 12.

Man er ikke i Sverige stemt for at tilvejebringe øget beskyttelse af forbrugerne ved hjælp af næringsretlige regler svarende til de danske. Årsagen hertil er den samme, som er grundlaget for den lignende negative indstilling i Norge. Hvad særlig angår forbud mod dørsalg af bøger, har man peget på, at et så-

dant forbud formentlig vil være i strid med trykkefrihedsforordningen, som har karakter af grundlov.

Med hensyn til omfanget i Sverige af »hemförsäljning« henvises til oplysningerne ovenfor side 17, om resultaterne af den undersøgelse, Statens Pris- og Kartellnämnd har foretaget efter anmodning fra de svenske sagkyndige.

Der kan være grund til at nævne, at man i Sverige ikke alene agter at styrke forbrugernes stilling ved lovforslag med det sigte, som her er tale om, men også på en række andre felter for tiden gennemfører eller planlægger en »forbrugervenlig« lovgivning. Af særlig interesse for nærværende fremstilling er, at den svenske regering har udpeget en sagkyndig til at overveje en revision af de såkaldte generalklausuler i formueretslovgivningen, f. eks. aftalelovens § 33 og gældsbrevslovens § 8. Det udtrykkelige sigte med dette revisionsarbejde er en formulering af generalklausulerne, der giver disse en større anvendelsesmulighed i praksis, end tilfældet har været hidtil, hvor de svenske domstole, som i øvrigt også de danske, har været noget tilbageholdende med at tage dem i anvendelse.

Resultaterne af den svenske deltagelse i udvalgsarbejdet om tilbagetræden fra køb, foreligger i form af en betænkning »Hemförsäljning«, nr. 35/1970, afgivet af de svenske sagkyndige den 18. juni 1970.

Også den svenske betænkning begrundet forslaget til ufravigelige lovbestemmelser om tilbagetræden fra køb indgået under uanmodet personlig henvendelse på privat bopæl med den psykologiske underlegenhed, hvori køberen befinder sig i forhold til sælgeren, der oftest er specielt uddannet til at arbejde med denne særlige salgsform. »Dørsalg« forudsætter i modsætning til almindeligt salg fra forretning ingen aktiv indsats fra forbrugeren, som udsættes for sælgerens påvirkninger uden at have haft mulighed for at oparbejde et psykologisk beredskab; forbrugeren »overrumples« og har svært ved at komme ud af situationen med et for sælgeren negativt resultat.

De svenske sagkyndiges overvejelser har resulteret i følgende lovudkast:

Förslag

till

Lag om hemförsäljning m. m.

1 §

Denna lag äger tillämpning på yrkesmässig försäljning av gods, under förutsättning att köparen avgivit anbud eller antagande svar på anbud i sin egen eller annans bostad, där han uppsökts av eller eljest sammanträffat med säljaren eller dennes ombud, och att godset är avsett huvudsakligen för privat bruk (hemförsäljning).

Lagen gäller under motsvarande förutsättningar även när anbud eller svar på anbud avser avtal varigenom ena parten åtager sig att mot vederlag fortlöpande tillhandagå andra parten med underhåll, tillsyn, undervisning eller andra liknande tjänster (abonnemangsavtal).

2 §

Köparen blir bunden av sitt anbud eller svar endast om säljaren eller dennes ombud vid sammanträffandet med köparen överlämnar en särskild handling, varigenom köparen erinras om sina rättigheter enligt denna lag.

Konungen fastställer formulär till handling som avses i första stycket.

3 §

Köparen äger frånträda sitt anbud eller svar genom att lämna säljaren skriftligt meddelande härom inom en vecka, räknat från dagen för sammanträffandet med säljaren eller dennes ombud.

4 §

Vad i 2 och 3 §§ sägs gäller icke vid hemförsäljning, om köparen i samband med att han avgav sitt anbud eller svar kontant erlade hela köpeskillingen eller, i fall då denna överstiger etthundra kronor, ett belopp motsvarande minst tjugofem procent av köpeskillingen och ej understigande etthundra kronor. I kontantinsats inräknas icke belopp som köparen kan ha erhållit såsom lån av säljaren eller genom dennes förmedling. Som kontant betalning räknas även överlämnande av check.

5 §

Är säljarens erbjudande till köparen att anse endast som uppfordran att avge anbud eller är köparens svar på säljarens anbud på grund av tillägg, inskränkning eller förbehåll

att anse som avslag i förening med nytt anbud, åligger det säljaren, om han icke vill antaga köparens anbud, att ge köparen meddelande därom utan oskäligt uppehåll efter det anbudet avgavs. Underlåter säljaren det, anses avtal ha kommit till stånd i enlighet med köparens anbud, såvida icke köparen insett eller bort inse att säljaren ej avsett att antaga anbudet.

Har ombud för säljaren vid sammanträffandet med köparen lämnat utfästelse om särskild förmån utan att vara behörig därtill, skall utfästelsen anses ingå i köparens anbud eller svar.

6 §

Har köparen mottagit godset eller del därav, är hans rätt att frånträda sitt anbud eller svar beroende av att han kan hålla säljaren godset tillhanda och att detta därvid är i väsentligen oförändrat och oförminskat skick.

Iakttaget köparen vad nu sagts åligger det säljaren att inom skäligen tid avhämta godset hos köparen och därvid återbetala vad han kan ha uppburit av köpeskillingen. Köparen har rätt att hålla godset inne till dess säljaren fullgjort sin betalningsskyldighet. Underlåter säljaren att inom skäligen tid avhämta godset, står säljaren därefter faran för att godset förstöres, försämrats eller minskas.

Återgår abonnemangsavtal, skall den oständigheten att säljaren hunnit utföra viss del av sitt åtagande icke befria honom från skyldigheten att betala åter vad han uppburit.

7 §

Villkor varigenom köparens rättigheter enligt denna lag inskränkes, är ogiltigt.

I fråga om meddelanden som avses i 3 § och 5 § första stycket tillämpas 40 § första stycket lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättsens område.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

Kommentar til lovudkastet:

I overensstemmelse med de afsluttende nordiske forhandlinger er indholdet af det svenske lovudkast stort set identisk med det norske, bortset fra at det er noget mere detaljeret, og der kan derfor i hovedsagen henvises til kommentarerne til det norske udkast ovenfor side 19–20.

Det svenske udkast adskiller sig dog fra det norske på et enkelt væsentligt punkt, nemlig ved at have medtaget en bestemmelse i § 5 om de såkaldte sidoløpare.

»Sidoløpare« er i den svenske betænkning defineret som mundtlige løfter om særlige ydelser, som agenten giver køberen samtidig med, at han slutter aftale med eller modtager ordre fra denne. Som eksempel nævner betænkningen, at tilbehør til det solgte skal leveres køberen uden betaling.

Bestemmelsen vil få betydning i tilfælde, hvor en agent kun har beføjelse til at indhente ordre fra køberen, men hvor han ikke desto mindre lover køberen en særlig ydelse eller ændrer tilbudet på en måde, han ikke er beføjet til. I disse tilfælde medfører reglen om »sidoløpare«, at sælgeren bliver bundet til at efterkomme køberens ordre, selvom den ikke stemmer med det tilbud, som agenten var beføjet til at fremsætte, hvis han undlader at reagere overfor køberen, og dette gælder uanset om sælgeren på grund af agentens fortieelse har været uvidende om den særlige aftale. Bestemmelsen skal dog ikke gælde, hvis køberen indså eller burde indse, at sælgeren ikke ville acceptere ordren.

Det bør fremhæves, at bestemmelsen ikke løser det måske vanskeligste problem for køberne, nemlig at bevise, at agenten har lovet dem noget ekstra i forbindelse med ordregivelsen. Her skal det som hidtil gælde, at køberen har bevisbyrden for, hvad der er foregået.

Uanset at bestemmelsen således har sine svage sider, ventes den at få væsentlig betydning ved at motivere virksomheder til at holde øje med, at agenterne ikke overskrider deres beføjelser, og man håber, at den på den måde vil virke sanerende på branchen.

Kommentar til de enkelte bestemmelser:

§ 1: Svarer til norsk udkasts § 1, bortset fra stk. 1, 2. pkt.. Om den til »kontantreglen« svarende svenske bestemmelse, redegøres der nedenfor under § 4.

§ 2: Svarer til norsk udkasts § 3.

§ 3: Svarer til norsk udkasts § 2, 1. pkt.. Hvad angår § 2, 2. pkt. henvises der til det svenske udkasts § 7, stk. 2.

§ 4: Medens det norske udkast alene holder kontantkøb udenfor loven, kan loven efter det svenske udkast ikke anvendes, hvis der

er betalt – normalt – 25 pct. eller derover af købesummen.

Det er således fra svensk side opfattelsen, at en udbetaling af denne størrelsesorden er tilstrækkelig dokumentation for, at køberen har givet aftalen en grundig overvejelse og derfor ikke har behov for en adgang til at træde tilbage.

§ 5: Der henvises til kommentarerne til lovudkastet ovenfor.

§ 6: Svarer til norsk udkasts § 4 og § 1, stk. 2. Selv om § 6 er mere detaljeret end bestemmelserne i det norske udkast, er der næppe tvivl om, at reglerne i praksis vil blive fortolket ens.

§ 7: Svarer til norsk udkasts § 5 og § 2, 2. pkt..

Kapitel 6.

Udvalgets indstilling.

Som nævnt i kap. 1 er udvalget i lighed med de sagkyndige i de øvrige nordiske lande af den opfattelse, at der ikke bør indføres en regel om, at en køber har en i almindelighed gældende ret til indenfor en vis frist at træde tilbage fra en aftale. I det følgende vil udvalget derfor redegøre for sin stilling til, om det er påkrævet at foreslå en regel med det mere begrænsede indhold, at køberen skal have ret til at træde tilbage i tilfælde, hvor aftalen er indgået under den ene parts uanmodede personlige henvendelse på den anden parts bopæl eller på et dermed ligestillet sted.

I kap. 2 er der givet en oversigt over de gældende lovbestemmelser og retspraksis med hensyn til »dørsalg«, og som det fremgår af oversigten, er der kun behov for øget forbrugerbeskyttelse ved aftaler om salg af bøger og ved indgåelse af abonnementskontrakter og lignende kontrakter, der ikke er omfattet af næringsloven, idet alle andre henvendelser er ulovlige. Men til gengæld kan det ikke afvises, at de gældende regler – og her må man først og fremmest nævne aftalelovens §§ 28 ff – er utilstrækkelige til at afbøde visse uheldige følger af aftalefriheden i disse situationer. Der er ikke tvivl om, at der i den daglige omsætning lejlighedsvis sker en udnyttelse af visse forbrugergrupperes godtroenhed, og at udnyttelse forholdsvis hyppigt forekommer i forbindelse med sælgers personlige henvendelse på købers private bopæle. Herom vidner gentagne artikler i pressen og oplysninger fra forbrugerorganisationer, og udvalget kan tilslutte sig den opfattelse, at køberen i forhold til den sælger, der uanmodet henvender sig personligt på hans bopæl, ofte er psykologisk underlegen og er ikke uenig i de andre negative sider ved dørsalgene set fra et forbrugersynspunkt, som er blevet fremført, jfr. ovenfor siderne 15, 18 og 21.

I og med konstateringen af, at der i praksis i et vist omfang anvendes mindre heldige forretningsmetoder overfor forbrugerne eller især visse grupper af forbrugere, er der imidlertid ikke taget stilling til, hvilke midler der mest hensigtsmæssigt kan benyttes til at dække behovet for beskyttelse, og det er netop med hensyn til valget af midler, at udvalget har fundet en løsning vanskelig.

Som nævnt medfører de næringsretlige regler i Danmark, at forholdene på afgørende punkter er forskellige fra, hvad der er tilfældet i Finland, Norge og Sverige. Forskellen i behovet for beskyttelse af forbrugerne uddybes yderligere på grund af afbetalingslovens regler om mindsteudbetaling, som ikke kendes i de andre nordiske lande, og som medfører, at man for de aftaler, hvor udbetaling kræves og erlægges, må sige, at køberen gennemsnitlig har overvejet købet så grundigt, at der ikke er noget større behov for beskyttelse.

På baggrund af gældende ret her i landet synes følgende veje til øget beskyttelse af forbrugerne at kunne komme på tale:

a) Gennemførelse af regler om betænkningstid, hvor aftale er indgået eller afgivet under de omstændigheder, der er nævnt i udvalgets kommissorium.

b) Ophævelse af undtagelsen i næringslovens § 11, stk. 2 for så vidt angår bøger.

c) Ændring af den bestemmelse, der findes i § 10, stk. 2 i politivedtægten for København og normalpolitivedtægten for købstæder, således, at uanmodede personlige henvendelser på privat bopæl om salg af varer eller om optagelse af bestillinger eller lignende henvendelser ikke må finde sted. I forbindelse med en sådan ændring må selvfølgelig også næringslovens §§ 11 og 12 ændres.

d) Ændring af generalklausulerne, først og fremmest aftalelovens § 33, således at de i videre omfang vil kunne påberåbes af forbrugerne i praksis med udsigt til positive resultater.

Ved vurdering af de nævnte muligheder for at afhjælpe den ulige stilling mellem køber og sælger i dørsalgssituationen kan følgende momenter fremhæves:

Ad a: Hvis man turde antage, at det var muligt at gennemføre en så indgående oplysning af forbrugerne, at reglerne i en lov om betænkningstid kunne forventes at blive lige så velkendte og efterlevede som visse bestemmelser i f. eks. straffeloven og færdselsloven, er der næppe tvivl om, at det ville være en hensigtsmæssig måde til at afbøde de uheldige følger af den ugunstige position, som forbrugeren befinder sig i, når han uventet bliver opsøgt i sit hjem af en sælger. En sådan lov ville yderligere være fordelagtig ved næppe at støde mod beskyttelsesværdige interesser hos de berørte brancheorganisationer og ved at øge beskyttelsen af forbrugerne uden indførelse af nye forbud i dansk ret.

Udvalgets overvejelser er, som det nærmere vil blive begrundet nedenfor, resulteret i, at man ikke finder, at en lov om adgang til at træde tilbage fra aftaler indgået på bopælen er en anbefalelsesværdig løsning på de problemer, som denne særlige salgsform har medført. Ikke desto mindre har man udarbejdet en skitse til en sådan lov, idet man har fundet det naturligt, at den danske betænkning indeholdt i det mindste en skitse til en lov med et indhold svarende til de norske og svenske udkast. Skitsen (bilag 1, side 30-31) er ledsaget af nogle kortfattede kommentarer, hvortil man i det hele kan henvise, dog med den tilføjelse, at hverken den eller kommentarerne har været genstand for så grundige overvejelser, som man ville have gjort sig om et lovforslag, som udvalget havde kunnet anbefale.

Oplysningerne, fremkommet under udvalgets arbejde, om de mindre heldige forretningsmetoder, der lejlighedsvis anvendes ved afslutning af aftaler om køb af bøger og om indgåelse af abonnementskontrakter på købers bopæl, har ikke haft en så overbevisende karakter hverken med hensyn til omfang eller betydning for den enkelte, at man kan fastslå, at der foreligger et så massivt

eller omfattende behov for beskyttelse, at det kan opveje betænkelighederne ved at bryde et fast forankret og for omsætningen værdifuldt princip om, at indgåede aftaler skal være bindende.

Det oplyste behov kan ej heller opveje betænkeligheden ved risikoen for, at en lov om betænkningstid i det lange løb kan komme til at smitte af på afgørelser i andre retsforhold eller i lovgivningsarbejde bliver anvendt som argument for indførelse af mere omfattende bestemmelser om ret til at træde tilbage fra kontrakter. Det har i den forbindelse betydning, at en eventuel lov, jfr. lovskitsen, efter udvalgets mening må omfatte enhver personlig henvendelse på privat bopæl, uanset om den er uanmodet eller ej, og uanset om den sker på køberens egen bopæl eller ej.

Af betydning for udvalgets stillingtagen har det endvidere været, at hverken domstolene eller dommerfuldmægtigene, der fungerer som fogder, har fundet en løsning med en lov om betænkningstid anbefalelsesværdig, og som begrundelse herfor har anført synspunkter, der i det store og hele falder sammen med udvalgets egne. De fremdragede argumenter er endvidere bekræftet ved de undersøgelser, som udvalget har foretaget, og de kan sammenfattes således:

De grupper af forbrugere, som erfaringsmæssigt i størst omfang er udsat for udnyttelse som følge af usmagelige forretningsmetoder, vil næppe i praksis magte at drage nytte af lovens regler, fordi disse forudsætter, at forbrugeren reagerer aktivt overfor sælgeren inden for en vis frist, og at han sikrer sig bevis herfor, f. eks. ved opbevaring af kvittering for afsendelse af anbefalet brev. Udvalget nærer i den forbindelse ikke megen tiltro til, at en indgående oplysning af forbrugerne om loven vil øge udsigten væsentligt til, at de grupper, der har mest brug for den, vil være i stand til at efterleve dens regler.

Lovreglerne kan dernæst friste til indgåelse af en aftale, som forbrugeren under den herskende retstilstand ikke ville have indgået, fordi han handler i en for optimistisk tillid til, at han vil være i stand til at efterleve lovens regler.

Som det endelig er omtalt ovenfor i kapitel 5 om de foreliggende nordiske lovudkast, og som det i øvrigt fremgår af udvalgets lov-

skitse, bør en lov i teorien begrænses til de tilfælde, hvor der ikke er erlagt en betydelig kontant udbetaling. Hvor der er sket kontant udbetaling af en væsentlig procentdel af købesummen, må man nemlig, som nævnt i indledningen til dette kapitel, gennemsnitlig gå ud fra, at forbrugeren har overvejet aftalen så grundigt, at han ikke har et tilstrækkeligt behov for beskyttelse gennem regler om betænkningstid. Hvis man sammenligner med det svenske lovudkast § 4, vil man se, at udkastet netop undtager køb med en udbetaling helt ned til 25 pct., hvilket kun er 5 pct. mere end den gældende normale mindsteudbetalingsprocent efter afbetalingsloven. Det må i denne forbindelse fremhæves, at en eventuel lov om betænkningstid må gælde, uanset om henvendelsen er uanmodet eller ej, hvorfor den også vil komme til at omfatte køb af andet end bøger, f. eks. køb af TV-apparater m. v.. Skulle man her i landet vælge at gennemføre en lov om betænkningstid, er det på grund af afbetalingslovens udbetalingsregler nok sandsynligt, at man vil foretrække den norske løsning med undtagelse alene for kontant betaling.

Udvalget er derfor af den mening, at den løsning, som har været den primære genstand for udvalgets overvejelser, ikke er anbefalelsesværdig til beskyttelse af forbrugerne.

Udvalgets lovskitse og de andre nordiske lovforslag er vel ikke den eneste mulige udformning af regler om betænkningstid. Man kunne som f. eks. fremdrage af dommerfuldmægtigene og dommerne ved de civile afdelinger i Københavns byret tænke sig reglerne udformet således, at køberen først bliver forpligtet overfor sælgeren, hvis han senere bekræfter sin »aftale« med denne. Udvalget har selvfølgelig også overvejet sådanne videregående løsninger. Som de sagskyndige i de andre nordiske lande, er man imidlertid af den mening, at løsninger af denne art vil være mere indgribende fravigelser fra gældende aftaleret, end det hidtil er dokumenteret, at der er et behov for. Her til kommer for Danmarks vedkommende, at en mindst lige så god beskyttelse af forbrugerne kan opnås ved udvidelse af de eksisterende forbudsbestemmelser, og dette må foretrækkes frem for væsentlige fravigelser fra de grundlæggende principper i aftaleretten. *Ad b:* Forarbejderne til den nuværende næringslovs § 11 findes i kapitel IV i betænk-

ning I, afgivet af Handelsministeriets næringslovskommission (nr. 360-1964). Før næringsloven af 28. april 1931 var der ingen begrænsninger i de handlendes adgang til at optage bestilling ved personlig henvendelse på købernes bopæl, men næringslovskommissionen af 1921 fandt, at disse personlige henvendelser »ved privatfolks døre og lignende efter den stedfundne udvikling indenfor næringslivet i al almindelighed ikke kunne anses for en normal eller for omsættningens trivsel og forbrugernes tarv påkrævet afsætningsform.«. Kommissionen var endvidere af den opfattelse, at sådanne personlige henvendelser ofte var til ikke ringe ulempe for befolkningen og til skade for retssikkerheden.

Resultatet af kommissionens indsats blev i 1931-loven bl. a. et forbud mod uanmodede personlige henvendelser på privat bopæl med henblik på optagelse af bestilling. Der blev dog gjort undtagelse for varer, der kunne omføres til salg og trykte skrifter, herunder bøger. Endvidere blev det ved en anden undtagelse gjort muligt fortsat at foretage »dørsalg« af – i praksis – støvsugere, symaskiner og i enkelte tilfælde lynafledere.

Næringslovskommissionen af 1964 understregede på samme måde i sin betænkning, at personlige henvendelser »ved dørene« burde begrænses mest muligt af hensyn til privatlivets fred, men der var imidlertid ikke enighed om, hvor langt man burde gå for at tilgodese dette hensyn.

Som begrundelse for at gøre undtagelse med hensyn til salg af bøger blev det gjort gældende, at kolportage må anses for ønskelig af hensyn til folkeoplysningen, idet store værker af kulturel betydning næppe ville kunne udkomme, hvis der ikke var adgang til at benytte denne salgsform, og endvidere ville der for mange bøgers vedkommende kunne blive tale om fordyrelse, såfremt der ikke var mulighed for dørsalg, da de i så fald ikke ville kunne sælges i tilstrækkelig store oplag.

Overfor dette synspunkt blev det fra anden side hævdet, at de personlige henvendelser er til stor gene for forbrugerne, og at bestillingsoptagelse på bogværker giver anledning til mange beklagelser fra køberne, idet nogle har følt sig presset til at indgå kontrakten, medens andre ved senere eftertanke har fortrudt købet.

Nogle medlemmer af kommissionen stillede sig i øvrigt tvivlende over for kolportagens betydning for folkeoplysning og kulturspredning, idet disse medlemmer havde indtryk af, at kolportagesalget langt fra er indskrænket til værker, der kan berettige til en sådan karakteristik, ligesom der ofte ved kolportage sælges værker i et udstyr, der er ganske unødigt.

Kommissionen sluttede sine overvejelser med at henvise problemet om bogsalg til løsning gennem anden lovgivning, og man pegede specielt på regler om betænkningstid. Samtidig foreslog man, at hjemmelen til at sælge symaskiner, støvsugere og andre industrielle frembringelser »ved dørene« blev ophævet med en overgangsperiode indtil 1. januar 1970, og den nugældende næringslov blev på dette punkt affattet i overensstemmelse med kommissionens indstilling.

Udvalget kan tiltræde de synspunkter med hensyn til kolportage, som blev fremsat af de af næringslovskommissionens medlemmer, som ønskede undtagelsen for bøger ophævet, idet man ikke føler sig overbevist om, at »hensynet til folkeoplysningen« kan nødvendiggøre salgsmetoder, som forudsætter agentakkvisition direkte overfor publikum. Dette synspunkt bestyrkes ved, at erfaringen i de senere år har godtgjort, at selv store og kostbare samleværker kan sælges gennem boghandelen uden anvendelse af agenter.

Den her omtalte mulighed for øget beskyttelse af forbrugerne er efter udvalgets mening brugbar, fordi den er en naturlig slutsten på en næringsretlig udvikling mod større hensyntagen til privatlivets fred, en udvikling der tog sin begyndelse allerede i 20'erne. Løsningen vil dernæst være effektiv, fordi den ikke er afhængig af, om forbrugerne udviser en eller anden form for aktivitet, men alene af, at sælgerne overholder loven, og i så henseende kan man gå ud fra, at sanktioneringen af overtrædelser af næringsloven med bøde gør systematisk salg i strid med dennes bestemmelser utænkeligt.

Løsningen har dog sine svagheder. Næringsloven gælder således ikke for virksomhed med tegning af abonnementskontrakter, medmindre salg af varer er et led i kontrakten, f. eks. antages en abonnementsvirksomhed at falde ind under næringsloven, hvis abonnementet omfatter overdragelse til køberen af tegnerkvisitter, lærebøger o. s. v..

I betragtning af, at de største problemer ved de erhvervsmæssige henvendelser ved dørene, formentlig er knyttet til tegningen af abonnementskontrakter, er det en væsentlig mangel, at de ikke omfattes af den nævnte løsning. Dette ville dog i et vist omfang kunne afhjælpes ved at gennemføre regler om kontraktens løbetid. Det har i retspraksis vist sig at være en betydelig ulempe for forbrugerne ved tegning af abonnementskontrakter, at de som regel indeholder bestemmelser om en vis tids uopsigelig, og ved aftalens indgåelse er forbrugerne ofte ikke opmærksomme herpå. Dersom man indførte en ufravigelig bestemmelse om, at abonnementskontrakter kun måtte indgås med en kortere løbetid, f. eks. på 1 år, ville hovedindvendingerne mod kontrakterne falde bort.

De problemer, der er forbundet med den nuværende formulering af § 11, løses heller ikke blot ved at udvide hovedreglens område, således f. eks. ikke den fortolknings tvivl, der ligger i ordene »efter forudgående anmodning fra kunden«.

Såfremt man vælger at ændre § 11, stk. 2, er der næppe tvivl om, at ændringen kun bør gå ud på, at ordene »på bøger« udgår. Den resterende del af bestemmelsen er der formentlig stadig et behov for.

Ad c: Som omtalt ovenfor i kapitel 2 går en bestemmelse i de væsentligste af politivedtægterne ud på, at henvendelser om salg af varer eller om optagelse af bestillinger eller lignende henvendelser ikke må finde sted, når forbud herimod er opslået af ejendommens ejer eller lejlighedens indehaver. En udvidelse af området for denne bestemmelse til at omfatte forbud mod enhver uanmodet personlig henvendelse om salg af varer eller om optagelse af bestillinger eller lignende henvendelser har som løsning den særlige fordel at gælde for alle kontrakttyper, d. v. s. også for abonnementskontrakter, der normalt ikke er undergivet næringsloven.

Endvidere har denne løsning de samme positive sider, som er anført ovenfor med hensyn til en ændring af næringslovens § 11, stk. 2. Det bemærkes, at overtrædelse af politivedtægterne er sanktioneret med bøde.

Det er, som også ved den foregående løsning, en svaghed, at det må stilles som en betingelse, at henvendelsen til kunden er uanmodet.

Hvis man vælger denne løsning, der synes at høre naturligt sammen med det for tiden igangværende arbejde med at øge beskyttelsen af privatlivets fred, må man imidlertid formentlig gøre undtagelse for de varer, som det er tilladt at omføre efter næringslovens § 12, og måske for håndværksmæssige arbejdsydelser efter samme lovs § 11, stk. 2. Det er klart, at en udvidelse af forbudet i politivedtægterne må ledsages af en tilsvarende ændring i næringsloven.

Udvalget har ikke fundet det nødvendigt at undersøge, om der i gældende ret er hjemmel til at foretage de nødvendige ændringer af politivedtægterne. Hjemmel hertil kan i alle tilfælde skaffes i forbindelse med forslaget til ændring af næringsloven.

En løsning i denne retning kunne også gennemføres ved en ændring af næringslovens § 11, stk. 1, således at bestemmelsen blev udvidet til at omfatte alle abonnementskontrakter, men herudover måtte man yderligere ændre § 11, stk. 2, ved at udelade ordene »på bøger«. Denne fremgangsmåde ville imidlertid ikke være hensigtsmæssig, idet bestemmelser, der i bred almindelighed forbyder uanmodede personlige henvendelser på den private bopæl, er af politimæssig og ikke af næringsretlig karakter, da deres formål er at sikre privatlivets fred. De hører derfor snarere hjemme i en politivedtægt end i næringsloven. Løsningen kan heller ikke anbefales af den grund, at næringsloven ikke kan omfatte virksomheder, der falder udenfor § 1 i loven og derfor ikke kræver næringsbevis, og som heller ikke er undergivet lovens øvrige forskrifter.

Ad d: Den gældende frihed for aftaleparter til bindende at bestemme vilkårene for de kontrakter, de indgår, er underkastet visse indskrænkninger ved enkelte bestemmelser i den formueretlige lovgivning. Der er dels tale om bestemmelser af generel karakter, de såkaldte generalklausuler, dels om forskellige ufravigelige bestemmelser med mere specielt sigte.

Af interesse for denne fremstilling er generalklausulerne i aftalelovens § 33, afbetalingslovens § 8, stk. 3 og gældsbrevslovens § 8. Den vigtigste af disse bestemmelser, aftalelovens § 33, er omtalt ovenfor side 8. Såvel afbetalingslovens § 8, stk. 3, som gældsbrevslovens § 8 giver adgang til hel

eller delvis tilsidesættelse af vilkår, hvis det ville være utilbørligt eller klart stridende mod god forretningsskik at gøre vilkårene gældende.

Af hensyn til det følgende kan der endvidere være grund til at fremdrage afbetalingslovens § 8, stk. 4:

»Er der aftalt en urimelig afbetalingspris, skal prisen nedsættes til, hvad der skønnes rimeligt. Afkortningen sker da i det eller de sidste beløb, der skal betales efter aftalen. Har sælgeren krævet et urimeligt vederlag for at give køberen henstand eller andre lempelser i kontraktvilkårene, sker afkortning på samme måde.«.

Da det som tidligere nævnt er abonnementskontrakterne, som volder særlige problemer, og da disse kontrakter ikke er omfattet af reglerne i afbetalingsloven eller i gældsbrevsloven, er det af særlig betydning, om aftalelovens § 33 har en fyldestgørende formulering. Man må formentlig erkende, at dette ikke er tilfældet, idet bestemmelsen forudsætter, at forbrugeren kan bevise, at der foreligger »særlige omstændigheder«, f. eks. at sælgeren har givet urigtige mundtlige oplysninger om ydelsen, kontraktens løbetid o. s. v..

Denne bevisbyrde vil som regel kun kunne opfyldes, hvis sælgeren har anvendt samme fremgangsmåde overfor en række købere, der kan føres som vidner under samme sag.

Bestemmelsen giver kun domstolene mulighed for enten at frifinde eller at domfælde, og det må betegnes som en mangel, at der ikke er hjemmel til at frifinde delvis, f. eks. ved at lempe vilkårene i en kontrakt.

Endelig er betingelsen »stride imod almindelig hæderlighed, om han gjorde den gældende« sikkert også for snæver. — Der kræves mere til at fastslå, at en sælger handler i strid med almindelig hæderlighed end til at godtgøre, at det vil være klart stridende mod god forretningsskik eller være utilbørligt, om han gør kontrakten eller vilkår i denne gældende, jfr. afbetalingslovens § 8, stk. 3 og gældsbrevslovens § 8.

I øvrigt er det et spørgsmål, om man ikke kunne gå endnu videre i retning af lempelse af betingelserne for ændring af kontraktvilkårene, end man er gået ved gennemførelsen af reglerne i afbetalingsloven og gældsbrevsloven.

Der kan også sættes spørgsmålstegn ved, om det er rimeligt, at § 33 kræver, at »sælgeren« skal have været vidende om de specielle uheldige omstændigheder ved kontrakten. Det skulle i det mindste være tilstrækkeligt, at han burde have indset de nævnte forhold, og måske kunne man gå så vidt som til at affatte bestemmelsen således, at man helt ser bort fra spørgsmålet om sælgerens kendskab til disse omstændigheder.

Som det er nævnt ovenfor i kapitel 5, har den svenske regering udpeget en sagkyndig til at overveje en revision af generalklausulerne i en for forbrugerne positiv retning, og det er udvalget bekendt, at man fra såvel dansk som norsk og finsk side i det mindste agter at følge disse overvejelser. Udvalget finder derfor ikke anledning til nærmere at komme ind på, hvorledes generalklausulerne kunne revideres. Man kan dog pege på, at en bestemmelse svarende til afbetalingslovens § 8, stk. 4, 1. pkt. sikkert i mange tilfælde ville kunne få betydning med hensyn til en rimelig løsning af sager om abonnementskontrakter. Forholdet er jo her ofte det, at forbrugeren i realiteten ingen modydelse får for den betaling, han skal erlægge.

Ved en mere lempelig formulering af aftalelovens generalklausul kunne man måske også skaffe mulighed for at gribe ind overfor frister for uopsigelighed, der i praksis synes at have voldt problemer.

En løsning, der gik ud på en ændret affattelse af generalklausulerne i retning af en lempelse af betingelserne for at anvende bestemmelserne, ville være forbundet med visse fordele. Det ville i så fald ikke være af betydning, hvilken kontraktstype der i det enkelte tilfælde var tale om, ligesom det heller ikke ville være afgørende, under hvilke nærmere omstændigheder kontraheringen havde fundet sted, og endelig ville en lovændring ikke kunne opfattes som specielt rettet

mod en bestemt gruppe af erhvervsdrivende. Det ville heller ikke være påkrævet at knytte forbrugeren anvendelse af reglen til en betingelse om, at visse frister var overholdt.

Det må dog fremhæves som en negativ side ved den her skitserede løsning, at den i realiteten forudsætter retssag om aftalen. På den anden side vil initiativet til sagsanlæg normalt komme fra sælgeren, således at forbrugeren i første omgang ikke er den, der skal træffe den – uvante – beslutning om at gå til advokat for at få aftalen ændret. Det er blot nødvendigt, at han giver møde i det første retsmøde, sagen foretages, og fremsætter sin indsigelse. Er der antydning af realiteter i den, vil dommeren vejlede ham om advokatbistand og fri proces, og derefter udsætte sagen. Det må imidlertid erkendes, at det formentlig er nødvendigt med en intensiv forbrugeroplysning for at nå frem til, at hovedparten af de, der har seriøse indsigelser, møder frem på den første dag, sagen foretages i retten og derved undgår at blive dømt som udeblevne. Det er vist i øjeblikket en udbredt erfaring, at indsigelser først kommer for dagen, når det er for sent, nemlig når skyldnerens tilstedeværelse i fogedretten er blevet fremtvunget.

Ved spørgsmålet om et valg mellem de muligheder, der er omtalt ovenfor under a)–d), vil udvalget mene, at løsningerne c) og d) er mest hensigtsmæssige.

Derimod ser udvalget sig ikke i stand til at udpege en af disse som den bedste. Det vil efter udvalgets mening ikke være muligt eller praktisk at foretage en sådan afvejning, for end de sagkyndige til overvejelse af generalklausulerne har udtalt sig om, hvorvidt og i hvilket omfang en ændring af disse skønnes påkrævet. Efter udvalgets mening kan det specielle spørgsmål, udvalget har overvejet, ikke alene begrunde en lempelse af generalklausulerne.

Skitse til lov om adgang til at træde tilbage fra aftaler m. v. indgået på bopælen.

§ 1. Denne lov gælder for køb af løsøre, der hovedsagelig er bestemt til privat brug, såfremt køberen har afgivet tilbud eller antagende svar på tilbud under en næringsdri- vendes (sælgerens) eller dennes repræsen- tants besøg på køberens eller tredjemands private bopæl.

Stk. 2. Loven finder under samme betin- gelser anvendelse, når et tilbud eller anta- gende svar på et tilbud vedrører en løbende forpligtelse for sælgeren til mod vederlag at foretage tilsyn, vedligeholdelse, meddele un- dervisning eller yde andre lignende tjene- steydelser.

Stk. 3. Loven gælder ikke for køb af natu- ralprodukter af jordbrug, husdyrhold og fi- skeri, sådanne naturalprodukter, der er kon- serveret ved frysning, røgning eller saltning, samt fiskehermetik, brød, mælk, fløde, kon- sumis, ost, smør og margarine.

§ 2. Tilbud eller antagende svar på tilbud efter § 1, stk. 1 og 2, er kun bindende for køberen, såfremt sælgeren under besøget på bopælen giver køberen særskilt skriftlig un- derretning om hans rettigheder efter § 3. Ju- stitsministeren fastsætter bestemmelser om underretningens form og indhold.

§ 3. Køberen kan træde tilbage fra tilbud eller antagende svar på tilbud efter § 1, stk. 1 og 2, hvis han inden for en uge fra dagen for sælgerens besøg giver denne meddelelse herom. Anvendes postbesørgelse, er det til- strækkeligt, at meddelelsen er afsendt som almindeligt brev inden udløbet af den i 1. pkt. nævnte frist.

§ 4. §§ 2 og 3 finder ikke anvendelse, hvis køberen ved køb efter § 1, stk. 1, under sæl- gerens besøg betaler købesummen kontant. Overstiger købesummen 100 kr., gælder det samme, hvis køberen kontant udbetaler 25 pct. eller derover af købesummen, dog mindst 100 kr.

§ 5. Har køberen ved køb efter § 1, stk. 1, modtaget det købte eller en del deraf, har hans meddelelse om tilbagetræden efter § 3 kun virkning, såfremt han i et rimeligt tids- rum holder det købte til rådighed for sælge- ren i væsentlig samme stand og mængde, hvori det var ved leveringen.

Stk. 2. Har køberen betalt en del af, hvad sælgeren ifølge aftalen har krav på, og kan han udnytte sin ret efter § 3, skal sælgeren tilbagebetale det modtagne straks efter, at han har modtaget køberens meddelelse om, at han træder tilbage.

§ 6. Loven kan ikke ved aftale fraviges til skade for køberen.

§ 7. Loven træder i kraft den . . .

Almindelige kommentarer til skitsen:

Som det er nævnt ovenfor på side 25–26, må udvalget fraråde, at der søges gennemført lovgivning helt eller i det væsentlige sva- rende til indholdet af skitsen, som i øvrigt af samme grund ikke er blevet tilstrækkeligt gennemarbejdet af udvalget.

Som det fremgår af skitsen, er denne i det væsentlige identisk med det norske udkast, og der kan derfor i det store og hele henvises til bemærkningerne til dette udkast ovenfor side 19–20.

Udvalget har således ikke formuleret nogen bestemmelse om »sidolöpare«, sva- rende til § 5 i det svenske udkast. Efter ud- valgets mening falder det klart udenfor op- gaven at give udkast til en bestemmelse af denne art. Det må overlades til de sagkyn- dige, der overvejer en revision af kommissi- onsloven, at vurdere behovet for og give ud- kast til en sådan bestemmelse.

Kommentarer til de enkelte bestemmelser:

§ 1. § 1, stk. 1 og 2 svarer til § 1, stk. 1, 1. pkt. og stk. 2 i det norske udkast og til § 1 i

det svenske udkast. Der henvises til kommentarerne ovenfor på siderne 19–20 og 22.

Med betegnelsen »næringsdrivende« i stk. 1 sigter udvalget til næringsdrivende i næringslovens forstand. Der sker herved en vis begrænsning i anvendelsesområdet for loven, idet det er en betingelse, at salget foregår som led i en erhvervsmæssig virksomhed for andre af en vis varighed. Et salg, der blot har karakter af en enkeltstående handling, vil således ikke falde ind under loven.

§ 1, stk. 3, der ikke genfindes i de to nordiske udkast, modsvarer næringslovens § 12, stk. 1, a og stk. 2. Udvalget er af den opfattelse, at der ikke er behov for adgang til at træde tilbage med hensyn til disse naturalprodukter, der kan omføres, og mener i modsætning til de andre nordiske sagkyndige, at der udtrykkeligt bør gøres undtagelse i en eventuel lov.

§ 2. Svarer til norsk udkasts § 3 og svensk udkasts § 2. Der henvises til kommentarerne ovenfor på siderne 20 og 22.

§ 3. Bestemmelsen svarer til § 2 i det norske udkast. Det er således i modsætning til det svenske udkasts § 3 ikke foreskrevet, at meddelelsen skal have en bestemt form. På den anden side må køberen sikre sig bevis for, at meddelelse er givet, f. eks. kvittering for afsendelse af anbefalet brev.

Der henvises til kommentaren ovenfor side 20.

§ 4. Bestemmelsen svarer til § 4 i det svenske udkast, der er kommenteret ovenfor side 22–23. Som det fremgår af redegørelsen side 25–26 er denne løsning formentlig den rigtige. På den anden side er der som nævnt

samme sted grund til at tro, at en eventuel dansk lov vil komme til at indeholde en regel svarende til § 1, stk. 1, 2. pkt. i det norske udkast, således at der alene bliver gjort undtagelse for kontant betaling.

§ 5. Stk. 1 svarer til § 4, stk. 1, jfr. § 1, stk. 2 i det norske udkast og til § 6, stk. 1 i det svenske udkast.

Stk. 2 svarer til § 4, stk. 2 i det norske udkast og til § 6, stk. 2 og 3 i det svenske udkast.

Når der i den danske skitse står »og kan han udnytte sin ret . . .« er begrundelsen den, at køberen kan være forhindret i at påberåbe sig en gennemført tilbagetræden efter § 3 på grund af reglen i 1. stk..

Udvalget har i forhold til det norske udkasts § 4, stk. 3 fundet det overflødigt at bestemme, at tilbagetræden skal være omkostningsfri for køberen. Dette fremgår allerede af, »at sælgeren skal tilbagebetale det modtagne«, – d. v. s. uden fradrag.

Udvalget har ligeledes fundet det overflødigt at medtage, at køberen har tilbageholdsret i det købte til sikring af sit krav på tilbagebetaling, og at faren for salgsgenstanden overgår til sælgeren, hvis han ikke henter den inden for rimelig tid, jfr. det svenske udkasts § 6, stk. 2.

Ved fortolkning af § 5, stk. 2, sammenholdt med § 5, stk. 1, når man endvidere til det samme resultat, som følger direkte af § 6, stk. 3 i det svenske udkast.

Der henvises i øvrigt til kommentarerne ovenfor side 20 og 23.

§ 6. Bestemmelsen svarer til § 5 i det norske udkast og § 7, stk. 1, i det svenske udkast.

Formularer som i medfør af “The Hire-Purchase (Documents) (Legibility and Statutory Statements) Regulations 1965” skal være optaget i first- and second statutory copy.

Statement to be included in the first statutory copy

Notice to customer: right of cancellation

You have for a short time a legal right to cancel this agreement. You can do this by writing, saying that you are cancelling the agreement, to

If you do cancel this agreement, any money you have already paid must be returned to you. If you have given any property in part-exchange, the property—or its value—must also be returned to you. If you have got the goods, you need take no action to return them but can wait for them to be collected. You need not hand them over unless you have received a written request to do so and have had your money and property back. If you wish, however, you may yourself take or send the goods to the person named above.

Statement to be included in the second statutory copy

Notice to customer: right of cancellation

You have for a short time a legal right to cancel this agreement. You can do this by writing, saying that you are cancelling the agreement, to

You must post your letter before the end of the third day after the day on which you receive this copy of the agreement.

If you do cancel this agreement, any money you have already paid must be returned to you. If you have given any property in part-exchange, the property—or its value—must also be returned to you. If you have got the goods, you need take no action to return them but can wait for them to be collected. You need not hand them over unless you have received a written request to do so and have had your money and property back. If you wish, however, you may yourself take or send the goods to the person named above.

Formularer som er foreskrevet i "Door to Door Sales Act 1967"

Notice to Customer:

Right of Cancellation

You have for a short time a legal right to cancel this Agreement.

You can do this by completing and giving to*) _____, before the end of the period of seven days beginning with the day after the day on which you signed the agreement, the notice of cancellation handed to you on that day. You can give the notice by posting it in a prepaid letter, or by delivering it, to the abovenamed vendor at the address shown in this statement.

If you cancel this agreement any money you have already paid must be refunded to you. If you have given any goods in partexchange (trade-in) these goods, or their value, must also be returned to you. If you have received the goods purchased by you, you need take no action to return them but can wait for them to be collected. You need not hand them over unless you have received a request to do so and have had your money and goods (trade-in) returned to you.

*) Insert name and address of vendor

To*

Notice of Cancellation

I hereby cancel the agreement made by me on the day of 19.. to purchase or hire** and require you to repay all money paid by me under or with respect to the agreement and to return to me all goods given to you by me pursuant to the agreement.

Dated this day of 19

(Signed)

(Address)

Note: This notice may be given by posting it in a prepaid letter, or by delivering it personally, to the vendor at the address shown on the agreement before the end of the period of seven days beginning with the day after the day on which you signed the agreement. If you post this notice you are recommended to send it by registered mail so that you obtain proof of the giving of the notice.

*) Insert name and address of vendor

***) Insert concise description of the goods.

ISBN 87 503 1023 2

Ju. 00-119-bet.
J. M. SCHULTZ'S
KØBENHAVN